

• Internet eta kapitalismoa •

Teknologien kontrol lehia krisi garaian

Amerikako Estatu Batuen gainbeheraz asko hitz egin da azkenaldian, eta superpotentzia izateari utziko diola pentsatzen duenik ere bada. Dan Schiller teknologietan aditua ez da iritzi berekoa. Informazioaren eta Komunikazioaren Teknologia (IKT) sistema kapitalistaren ardatz diren heinean, krisi garaian AEBek protagonista izaten jarraitzen dutela uste du.

JON TORNER

KAPITALISMOA, bere makineria eraberritze-ko, IKTek osatzen duten hazkunde –edo garapen– poloaz baliatzen dela azaldu du Dan Schiller Illinoisko Urbana-Champaign Unibertsitateko irakasleak, *Le Monde Diplomatique* aldizkariaren urtarrileko zenbakian plazaratutako artikuluan⁽¹⁾. Azken urteetan dinamika horrek abiadura ikaragarri handia hartu du; iritsi berriek (Cisco, Amazon, Google, China Mobile...) ordena ekonomikoa eraldatu dute. Kulturaren merkatuak olatu digitalaren ondorioei aurre egiten die, telefonia mugikorrek eta Internetek “telekomunikazio” tradizionalak mehatxatzen dituzte; eta eramangarri nanoek zaharkiturik laga ditzakete telebista eta ordenagailuak. Bilakaera horrek irensten dituen inbertsio erraldoiak ditu hizpide Schillerrek.

2008an, AEBetako Gobernuak 45.000 milioi euroko laguntza berezia eman baino lehen, Citigroup-ek, egoitza nagusia New Yorken duen munduko finantza-enpresarik handienak, 25.000 programatzaile zituen bere zerbitzura, eta informazioaren teknologietan 4.900 milioi dolar inbertitu zituen, gastu operatiboak aintzat hartu gabe. Lehman Brothers bankuak, 2008ko irailean hondoa jo baino lehen, hainbat kontinentetako 25.000 zerbitzaritan ostatu hartzen zuten 3.000 software programa erabiltzen zituen. Finantza krisia lehertzean, sarea finaturik zegoen jada, bere inpaktu hilgarria periferiara zabaltzeko prest. Hala ere, 2008ko kataklismoa lehertu zenean industria informatikoak jokatu zuen paperaz oraindik ez gara jabetu⁽²⁾.

Komunikazioa eta informazioa hazkunde kapitalistaren errape bihurtzen ziren heinean, jarduera adar osoak desagertu egin ziren ia, merkatu-logika batzuen ondorioz:

- Skype, 2009an 400 milioi erabiltzaile zituen Internet bidezko doako telefono zerbitzua, mugaz gaindiko komunikazio hornitzaile nagusia da jada. Beste operadore batzuekin batera, erabiltzaileen ohiturak aldatzea lortu du: dagoeneko ez dute telefono finkoetatik deirik egin nahi. Skype programaren zabalkundeak errendimendu handiko sarbideen eta telefonia mugikorraren eztanda ekarri zuen, enpresei zuzendutako on-line zerbitzuen eskaintza handitzeaz gain. Skype 2003an sortu zuten Janus Friis daniarrak eta Niklas Zennström suediarrek, eta 2005ean 2.600 milioi dolarren truke erosi zuen Kaliforniako Ebay enkante-etxeak.

- Konexio merkeek bultzatuta, guztiz ekipatuta zeuden eta lineaz kanpoko funtzionamendu autonomoa zuten 1980ko ordenagailuak zaharkiturik geratu dira. Arian-arian, datuak (posta elektronikoa, argazki pertsonalak, enpresen datuak...) operadore handien zerbitzarietan biltegitatu dira. *Cloud computing*⁽³⁾ deitzen zaio horri.

- Telefonia mugikorrek arriskuan jarri ditu ordenagailuen eta telebistaren merkatuak. Gaur egun, mundu osoan multimedia pantaila bezala funtzionatzen duten 4.500 milioi telefono mugikor daude.

- Apple, Amazon eta Google-k, hiruak estatubatuarrak, musika, liburu, zinema eta bideojokoen industria irauli dute. CDaren merkatua hondoratzen ari den bitartean,

(1) Artikulua *Le Monde Diplomatique*ren Peruko edizioan: <http://ttiki.com/10536>

(2) Nazioarteko Diru Funtza: *Perspectivas de la Economía Mundial* (PDF): <http://ttiki.com/10537>

(3) Argia.com: *Laino guztien azpitik*: <http://ttiki.com/10538>

gaude erabat”. Gainera, ejertzi-toak, agentzia federalek, gobernu-z kanpoko erakundeek eta zenbait enpresa pribatuk osatutako epaimahaiak hartu zituen domeinuen kudeaketari buruzko AEBen azken erabakiak. Enpresa horien ahalmena ez da nolana hikoia: Cisco korporazioak *router*-ak (sare informatikoak interkonektatzeko aparailuak) banatzen ditu mundu osoan, Google bilatzaile eta bideo-hornitzaile nagusia da, Facebook-ek 400 milioi erabilatzaile ditu eta Apple-k eliteak gehien maite dituen software programak fabrikatzen ditu. Horiei gehitu behar zaizkie Microsoft (“sistema operatiboen enperadorea”) eta Intel (mikroprozesatzaileen liderra).

“Mehatxuen” aurrean nagusi izaten jarraitu nahi

2005ean softwarearen eta Interneten merkaturak kontrolatzen zuten 25 enpresetatik 19 ziren estatubatuarak. Zibergerrarako armagintzan nagusi dira: sateliteen %50 baino gehiago daude euren esku. Eskaintza gidatzeaz gain, eskaeraren merkaturak ere buru dira: Wal-Mart (munduko minoritarik handiena) eta General Electric (azpiegitura, zerbitzu eta hedabide ugari biltzen dituen multinazionala) bezalako erraldoiak Interneteko sistema eta aplikazioen kontsumitzaile handiak dira; euren beharrak aginduak dira, eta mundu osoan aplikatuko diren estandarrik finkatzen dituzte.

Botere ekonomikoa mantentzeko funtsezkoa da sektore honen gaineko hegemonia izatea, eta AEBek nekez abandonatuko dute. Egia da Txinak, Hego Koreak, Singapurrek, baita Brasilek, Hego Afrikak, Errusiak edo Egiptok ere, geroz eta leku garrantzitsuagoa dutela. Egia da kapital estatubatuar ugari pilatu dela Europan, Asian eta beste leku batzuetan: Samsung, Nokia, Nintendo, Huawei, Tata, SAP, Telefónica, DoCoMo, América Móvil, Vodafone eta batez ere China Mobile, bezero kopururik handiena (500 milioi) duen telekomunikazio enpresa. Egia da hegoaldeko herrialdeek (Mexikok, Indiak edota Txinak) geroz eta inbertsio-fluxu handiagoak isurtzen dituztela sarera. Eta hala ere, AEBetako agintariak ez dute amore eman.

Gutxitu ordez, komunikazioaren industriak geroz eta pisu handiagoa du AEBetako politikan. Ez da kasualitatea Barak Obamak

Steve Jobs
Apple enpresako lehendakariaren irudia, haren firma daramaten produktuez osatua. 2009 hasieran 26.000 milioi dolarreko irabaziaz zituen konpainia estatubatuarra.

Google, IBM eta ITIC-ek osaturiko lobbyaren gomendioek gidatu zuten AEBetako gobernu berriaren ekonomia suspertzeko plana

(“Silicon presidentek”, Mike Davis soziologoak deitzen dion moduan), hautatua izan baino lehen, Google-ko, IBM-ko eta Informazioaren Teknologien Industria Kontseiluko (ITIC, sektoreko arrain handi guztiak biltzen dituen erakunde patronala) zuzendaritzen babesa lortzea. *Lobby* horren gomendioek gobernu berriaren ekonomia suspertzeko plana gidatu zuten: errendimendu handia garatzeko dirulaguntza masiboak, osasun programen informatizazioa, komunikazioaren sektoreko industrialarien pribilegioen zabalkuntza...

Eta orain zer?

Sistema kapitalistaren ardatz bilakatzean, IKTen sektoreari ere eraso egin dio krisiak. Baina eraso ez dute denek berdinean pairatu. Multinazional aberatsenek oparo jarraitu dute, Ciscok bezala (2009ko hasieran bere irabaziaz 20.000 milioi dolarrekoak ziren), edo Microsoft (19.000 milioi), Google (16.000 milioi), Intel (10.000 milioi), Dell (6.000 milioi) eta batez ere Apple (26.000 milioi dolar). Aurreikuspenek zioten irabazien parte bat lehiakideak erosteko erabiliko dutela, eta jada betetzen ari da.

Sektorearen inbertsio eta errendimendu potentziala agortzetik urrun dago oraindik. Krisiaren urtea izan arren, 2008an multimedia sektorean egindako gastua %2,3 (882.600 milioi dolarretaraino) hazi zen AEBetan, eta begirale batzuen arabera, IKTen industriak hazkunde handia jasango du datozen bost urteetan.

Internauten grina ere ez du hoztu atzeraldiak, kontrakoa baizik: 2008an %55 hazi zen sareko trafikoa, eta 2009an %74. Programen eta sistema operatiboen sektoreko berrikuntzek, aukera ematen diete multinazionaleri jarduera soziokultural ugariaren gain (irakaskuntzatik hasi eta nekazal-bioteknologiara) euren eragina indartzeko, baita beste sektore batzuetako (medikuntza, energia...) irabaziaz eskuratzeko lasterketa bultzatzeko ere.

Schiller-ek artikulu amaieran dioen moduan, “funtsean, kapitalismo digitala krisi denboraldietan garatzen da. Krisi garaiekin, era berean, gizarte kargaren banaketa desberdina sortzen dute, dominazio modu berriak; baita, zorionez, berreraikitze eta erresistentzia aukera berriak ere”. Nork baliatuko ditu, eta zertarako? ■